

Het toekennen van faciliteiten

T.b.v. onderwijs, toetsen en examens

vmbo 2022-2023

Inhoud

Inleiding	3
1. Faciliteiten tijdens het eindexamen	4
Mogelijke faciliteiten die geboden kunnen worden tijdens het eindexamen	5
2. Faciliteiten bij toetsen, instellingstoetsen en de VAS ¹	6
Algemeen	6
Dyscalculie	8
Dyslexie	8
Bevorderende factoren in de klas	8
Stroomschema 1	
Hoe te handelen wanneer de diagnose bekend is?	9
Stroomschema 2	
Hoe te handelen wanneer de diagnose nog niet onderkend is?	10
3. Vragen	11

Inleiding

Het toekennen van faciliteiten t.b.v. onderwijs, toetsen en examens

Het uitgangspunt bij het toekennen van faciliteiten is dat een toets of examen beoogt te toetsen of de leerling voldoet aan de exameneisen. Die exameneisen zijn bindend. Als daarop een uitzondering kan worden gemaakt, moet dat expliciet in de regelgeving zijn vermeld. De wijze van examinering kan er echter toe leiden dat een leerling een belemmering ondervindt bij het laten zien dat hij aan de exameneisen voldoet. Die belemmering kan (moet) zo mogelijk worden weggenomen. Dit kan door extra hulpmiddelen of door aanpassingen in het examen zelf, maar met inachtneming van de exameneisen. Een doeltreffende aanpassing neemt de belemmering weg, waardoor de leerling in staat wordt gesteld te laten zien of en in welke mate hij aan de eisen voldoet. De aanpassing neemt niet de eisen als zodanig weg.

In dit document staat beschreven welke faciliteiten kunnen worden toegekend tijdens het eindexamen en welke faciliteiten kunnen worden toegekend gedurende het onderwijs bij instellingstoetsen en de VAS. Het faciliteitenbeleid gaat uit van de brochure 'kandidaten met een ondersteuningsbehoefte centrale examens VO 2023' van het College voor Toetsen en Examens (CvTE).

1. Faciliteiten tijdens het eindexamen

Er mogen enkel bepaalde faciliteiten geboden worden tijdens het eindexamen, wanneer leerlingen beschikken over een geldige deskundigheidsverklaring eventueel in combinatie met goedkeuring van het bevoegd gezag, de inspectie of het CvTE.

Bij een visuele, auditieve of fysieke aandoening is zo'n verklaring niet nodig. Tevens moet de inspectie op de hoogte zijn van het gebruik van de faciliteiten. Daarnaast moet de leerling in de periode voor het eindexamen al gebruik gemaakt hebben van de faciliteiten. Men mag bijvoorbeeld niet twee weken voor het eindexamen beslissen een leerling met dyslexie recht te geven op extra tijd, terwijl deze daar nooit eerder gebruik van heeft gemaakt. In de richtlijnen van de overheid staat geen specifieke periode omschreven. SintLucas hanteert daarom de regel dat faciliteiten vanaf het begin van leerjaar 4 aangeboden moeten worden om recht te hebben op faciliteiten tijdens het eindexamen. Er kan bij hoge uitzondering casusafhankelijk afgeweken worden van deze regel in overleg met het ondersteuningsteam en bij goedkeuring van het bevoegd gezag. Tenslotte mogen de faciliteiten alleen geboden worden wanneer de wijze van examinering ertoe leidt dat een leerling een belemmering ondervindt bij het laten zien dat hij aan de exameneisen voldoet. Die belemmering kan dan worden weggenomen met behulp van faciliteiten, maar met inachtneming van de exameneisen. Het bezit van deskundigenverklaring leidt dus niet per definitie tot het bieden van en/of recht hebben op faciliteiten.

Mogelijke faciliteiten die geboden kunnen worden tijdens het eindexamen

- Tijdverlenging, maximaal 30 minuten. Uitzondering: Voor een kandidaat met een beperking die korter dan zes jaar in Nederlands is, kan tweemaal een half uur tijdverlenging worden toegestaan.
- Auditieve ondersteuning (voorlezen van teksten) voor leerlingen met dyslexie, TOS en/of bepaalde visuele beperkingen.
- De standaard rekenkaart 1,2 en/of 3 van het CvTE mag worden gebruikt bij examens waarbij rekenen een rol speelt door leerlingen met dyscalculie.
- Loep, leesliniaal/leespen voor leerlingen die recht hebben op auditieve ondersteuning.
- De computer als schrijfgerei (voor zowel leerlingen met als zonder deskundigheidsverklaring), waarbij voor dyslectici de spellingscontrole mag worden gebruikt.
- Examenspreiding binnen de mogelijkheden van de tijdvakken en jaren bij (langdurig zieke) leerlingen in overleg met en toestemming van de inspectie.
- Dispensatie. De enige vrijstellingsmogelijkheid betreft lichamelijke oefening voor kandidaten met een (fysieke) beperking.
- Logistieke aanpassingen. De inspectie is gesprekspartner van de school als het gaat om logistieke aanpassingen. Noodzakelijke examinering thuis of in een ziekenhuis, het centraal examen op goede gronden in een andere school, quarantaine-oplossingen met een iets afwijkend tijdschema en dergelijke tasten het examen niet aan, maar vergen wel goede controle en afspraken over levering en afnamecondities. In zo'n geval is overleg met en toestemming van de inspectie essentieel.
- Voor de beoordeling van spelling gelden voor alle kandidaten dezelfde regels. Er is dus geen sprake van een verminderde aftrek

voor dyslectische kandidaten of van het niet-meetellen van 'typische dyslexiefouten'. In beginsel geldt dit ook voor het schoolexamen. Daarbij is het wel van belang dat er in het schoolexamen, net als in het centraal examen, geen beoordelingssystematiek wordt toegepast waardoor het slechte spellen wél een belemmering wordt. Bij schrijfoopdrachten moet de kandidaat in staat worden gesteld om ook te laten zien wat hij wél kan en om daarop te scoren. Een systeem waarbij voor elke spelfout een half punt wordt afgetrokken, voldoet niet aan die eis

- Het inzetten van een pauze (onder toezicht, zonder dat de kandidaat toegang heeft tot de opgaven of het door hem gemaakte werk of tot vakinhoud). Als de pauze effect heeft of kan hebben op het startmoment van het examen of van een erop volgend examen, is overleg met de inspectie nodig.
- Het voorkomen van afleidingen tijdens de afname.
- Het structureren en vooraf laten ervaren van de regels.
- Bij alle papieren examens is een verklarend woordenboek Nederlands toegestaan. Wat ook mogelijk is, is een woordenboek van het Nederlands naar de moedertaal van de leerling (en andersom). Digitale woordenboeken zijn niet toegestaan alsmede woordenboeken met een uitgebreide toelichting op grammatica- en spellingsregels. Extra hulpmiddelen zoals spellingskaarten, grammaticakaarten of stappenplannen zijn bij het centraal examen niet toegestaan.

In alle gevallen dient de school elke aanpassing van de wijze van examinering te melden bij de inspectie. De regeling geeft tevens aan dat de school zich tot het CvTE dient te wenden wanneer men van de standaard aanpassingen, zoals beschreven in de brochure 'kandidaten met een ondersteuningsbehoefte – brochure centrale examens VO 2023', wil afwijken. Vooral bij een combinatie van beperkingen kan het standaard aanbod inadequaaf zijn. Wanneer het CvTE hier toestemming voor verleent, dient de inspectie wederom op de hoogte te worden gebracht.

2. Faciliteiten bij instellings- toetsen en de VAS¹

Algemeen:

Alle mogelijke faciliteiten die tijdens het centraal eindexamen aangeboden kunnen worden, kunnen ook worden aangeboden tijdens de afname van instellingstoetsen en de VAS. Aanvallend hierop nog enkele mogelijkheden, verduidelijkingen en kanttekeningen;

1. Tijdverlenging.

- De leerling heeft recht op 20% extra tijd bij toetsen, overhoringen en examens met een maximum van een half uur. Op basis van hoge uitzondering is het voor docenten ook mogelijk de toets in te korten voor leerlingen die recht hebben op tijdverlenging, zodat het voor hen haalbaar is binnen de gestelde tijd klaar te zijn met hun toets. Dit kan enkel met in acht name van de eisen die getoetst worden.

2. Auditieve ondersteuning voor leerlingen met dyslexie, TOS en/of bepaalde visuele beperkingen.

- De leerling mag overhoringen, toetsen en examens maken met behulp van auditieve ondersteuning. SintLucas maakt hiervoor gebruik van het programma SprintPlus. De leerling is zelf verantwoordelijk voor het aanschaffen en meenemen van een laptop inclusief oortjes en usb-stick tijdens toetsmomenten. De afname van de VAS-toetsen vormen hierop een uitzondering. In dit geval zorgt SintLucas voor de computer/laptop.
- In overeenstemming met de docent bestaat in hoge uitzondering de mogelijkheid tot mondeling toetsen.
- De leerling mag docent vragen woorden op de toets, overhoring of het schoolexamen voor te lezen.

3. Positieve time-out.

- De leerling mag in overeenstemming met de docent een (gelimiteerde) pauze nemen tijdens de les. Het is per leerling en vak afhankelijk hoe deze time-out eruit moet zien. Voor de ene leerling kan een pauze van 5 minuten tijdens de gymles uitkomst bieden, voor de ander helpt het om tijdens een (theorie) vak even de mogelijkheid tot wandelen te hebben. Maak hierover duidelijke afspraken met de leerling en mentor en leg deze vast in Magister.

4. Laptopgebruik.

- De leerling mag ook tijdens de gebruikelijke lessen buiten toetsmomenten om gebruik maken van een laptop. Leerling is zelf verantwoordelijk voor de aanschaf van de laptop.

5. Ondersteunende hulpmiddelen.

- Muziek luisteren tijdens het zelfstandig werken. Om de concentratie te bevorderen mag de leerling tijdens het zelfstandig werken oortjes met muziek op in hebben. Leerling maakt hiervoor gebruik van een mp3-speler aangeleverd door school. De leerling kan er ook voor kiezen gebruik te maken van de eigen telefoon in combinatie met bluetooth-oortjes. De leerling maakt dan gebruik van een playlist en de telefoon blijft gedurende het gebruik in het telefoonhotel.
- Tangle of soortgelijke hulpmiddelen, waar anderen geen last van hebben. Om de concentratie te bevorderen mag de leerling gebruik maken van een tangle tijdens de les. Leerling is zelf verantwoordelijk voor de aanschaf hiervan.
- Noise cancelling koptelefoon. Om de concentratie te bevorderen mag de leerling tijdens het zelfstandig werken gebruik maken van een noise cancelling koptelefoon. Leerling is zelf verantwoordelijk voor de aanschaf hiervan

6. Het inzetten van een pauze.

- Tijdens instellingstoetsen en de VAS zal dit praktisch gezien maar zeer beperkt en op hoge uitzondering ingezet kunnen worden.

¹ Niet alle genoemde faciliteiten kunnen worden gehanteerd bij de afname van de VAS. Dit hangt samen met de wijze van examinering. Maak voorafgaand afspraken m.b.t. de toe te kennen faciliteiten tijdens de afname.

Dyscalculie:

1. Inzet van hulpmiddelen.

- **Rekenmachine.**

De leerling met een dyscalculieverklaring of ernstige rekenproblemen (interne deskundigheidsverklaring) mag in overeenstemming met de docent gebruik maken van een rekenmachine (niet grafisch) tijdens alle toetsen en overhoringen bij de exacte vakken (wiskunde, natuur-scheikunde, economie). Dit is bij het centraal eindexamen van deze vakken voor alle kandidaten toegestaan.

Bij de VAS-toetsen mogen leerlingen met een dyscalculieverklaring hun rekenmachine gebruiken.

- **Rekenkaarten.**

Leerlingen met dyscalculie of ernstige rekenproblemen mogen in overeenstemming met de docent gebruik maken van rekenkaarten bij de (toetsen en overhoringen van) de exacte vakken (wiskunde, natuur-scheikunde, economie). In de bovenbouw mogen leerlingen met dyscalculie enkel de standaard rekenkaart 1,2 en/of 3 van het CvTE gebruiken.

Leerlingen met ernstige rekenproblemen mogen in de bovenbouw geen rekenkaarten meer gebruiken.

Dyslexie:

1. Spelling.

Wanneer spelling niet het onderdeel van toetsen is, kan ervoor gekozen worden spelfouten niet mee te laten tellen voor de beoordeling van een toets of overhoring. Bij toetsen/overhoringen waar spelling specifiek het getoetste onderdeel is, tellen spelfouten wel mee en/of geldt een aangepaste normering. Deze faciliteit mag enkel gegeven worden tot en met de schoolexamens. Wanneer de leerling op de laptop werkt, mag de spellingscontrole worden ingeschakeld wanneer spelling niet het getoetste onderdeel is.

2. Vergoot lettertype.

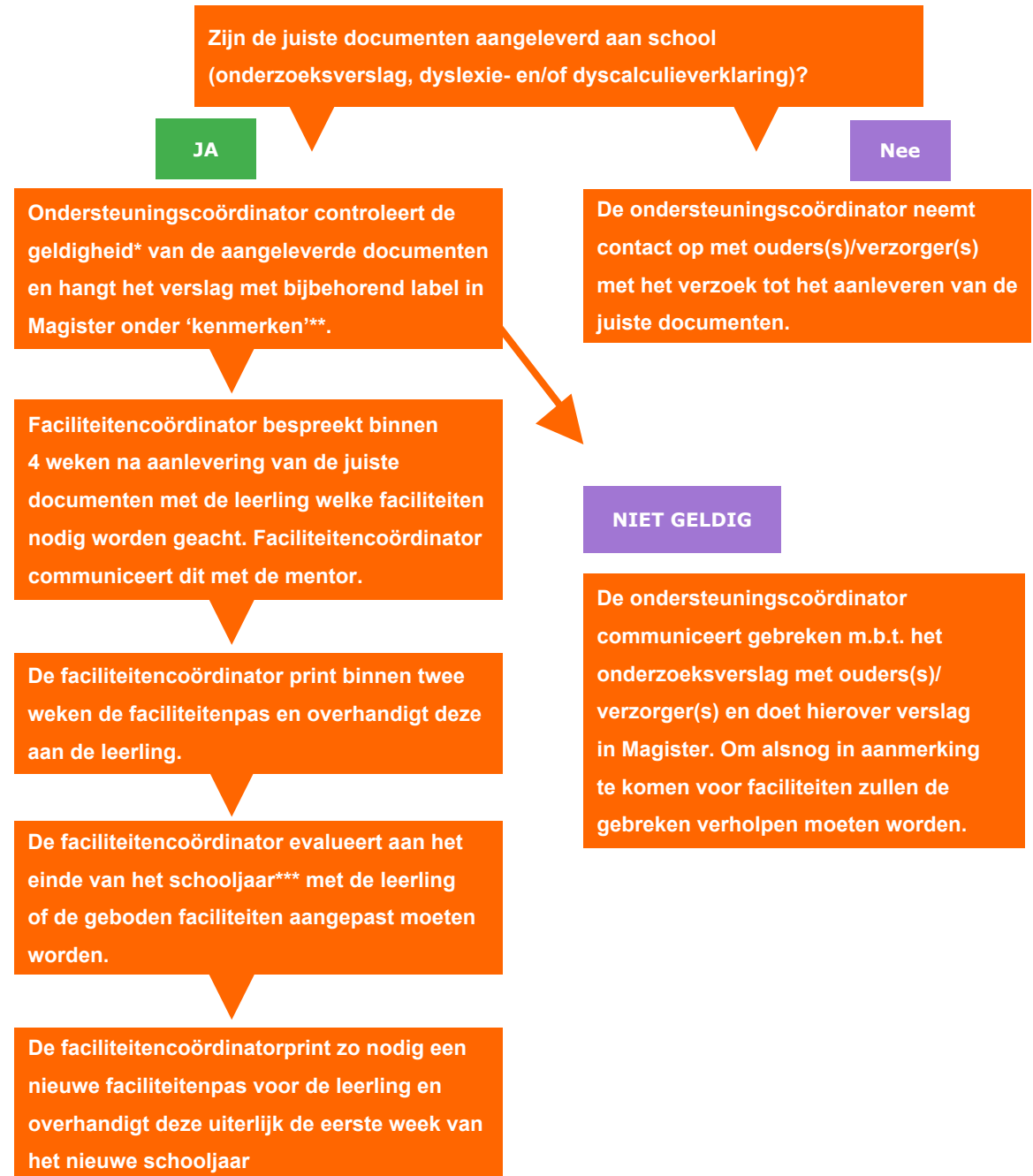
Toetsen zijn standaard in het lettertype Arial 12. Zo wordt het centrale eindexamens aangeboden worden. Voor overhoringen, toetsen en schoolexamens kan ervoor gekozen worden een groter lettertype te gebruiken.

Bevorderende factoren in de klas:

Tenslotte bestaan er pedagogische en didactische handvaten voor docenten om leerlingen met een (leer)probleem te kunnen ondersteunen. Deze adviezen zijn sterk casus-afhankelijk en zullen daarom niet beschreven worden in dit document. De adviezen worden geformuleerd door de orthopedagoog op basis van het onderzoeksverslag, observaties en/of gesprekken met de leerling en betrokkenen. Een voorbeeld kan zijn het advies om met een leerling, die moeite heeft bij de les te blijven, een weksignaal af te spreken.

Stroomschema 1:

Hoe te handelen wanneer de diagnose bekend is?

* Aangeleverde documenten moeten gecontroleerd worden op geldigheid. Diagnoses moeten bijvoorbeeld onderkend zijn door een GZ-psycholoog (BIG-registratie). Een buitenlandse verklaring, bijvoorbeeld een Belgische dyslexieverklaring, is vaak niet geldig in Nederland.

** De deskundigenverklaring is enkel zichtbaar voor het zorg- en adviesteam (ZAT) en de examencommissie.

*** Om in leerjaar 4 (het eindexamenjaar) in aanmerking te komen voor faciliteiten moet vastgesteld zijn dat de leerling nog steeds belemmering ondervindt aan de voorheen gestelde diagnose met een beperkte geldigheid. Om te voorkomen dat leerlingen en ouder(s)/verzorger(s) er zondermeer vanuit gaan dat de leerling recht heeft op faciliteiten wordt er begin leerjaar 3 onderzoek verricht om te bepalen of faciliteiten noodzakelijk zijn voor de komende schooljaren. Dit onderzoek wordt uitgevoerd door de orthopedagoog. Afhankelijk van de uitslag van het onderzoek zal er al dan niet een binnenschoolse deskundigheidsverklaring opgesteld worden. De definitieve beslissing over het toekennen van faciliteiten zal genomen worden door het bevoegd gezag.

Stroomschema 2:

Hoe te handelen wanneer de diagnose nog niet onderkend is?

- * Niet voor elke diagnose is extern onderzoek vereist. Voor faciliteiten m.b.t. negatieve faalangst of een lichamelijke beperking volstaat een binnen schoolse deskundigheidsverklaring van de orthopedagoog. Voor de toekenning van faciliteiten op basis van een DSM-diagnose is een externe deskundigenverklaring van een GZ-psycholoog, klinisch psycholoog, orthopedagoog-generalist of psychiater vereist.

(Vak)docent bespreekt zorgen met het ondersteuningsteam. Wanneer de zorgen blijven bestaan, communiceert het ondersteuningsteam de zorgen en hulpvraag met de orthopedagoog.

Orthopedagoog bekijkt casus en communiceert met het ondersteuningsteam en mentor of (screenings-)onderzoek nodig is.

Voordat (screenings-)onderzoek kan plaatsvinden moeten ouders(s)/ verzorger(s) hiervoor toestemming geven door middel van de ondertekening van het ZAT-formulier. Mentor zorgt hiervoor. OCO hangt het formulier ondertekend in Magister en communiceert dit met de orthopedagoog en het ondersteuningsteam.

Orthopedagoog voert het (screenings-)onderzoek uit en maakt hiervan een verslag. Orthopedagoog hangt dit verslag in Magister en brengt mentor en het ondersteuningsteam hiervan op te hoogte.

De orthopedagoog bespreekt het verslag met de leerling (en ouders(s)/verzorger(s)). Mochten ouders nog aanvullende vragen hebben dan kan contact opgenomen worden met orthopedagoog. Wanneer uit het verslag naar voren komt dat onderzoek buiten school noodzakelijk is* voor een diagnose worden faciliteiten in het huidige schooljaar toegekend mits ouders toezeggen tot extern onderzoek. De mentor is hiervoor de contactpersoon.

3. Vragen

Wanneer ouder(s), verzorger(s), leerling(en) en/of docent(en) een vraag hebben met betrekking tot de uitvoering of invulling van het faciliteitenbeleid kunnen zij hun vraag mailen naar de faciliteitencoördinator, Janneke Smeets. Zij is bereikbaar via e-mail: j.smeets@sintlucas.nl

Inhoud

